

עין משפט מסכת בבא מציעא

דף ב.

עין משפט א.ג.

ח"מ סימן קלח סעיף א

א. שנים שהיו אוחזין בכלי אחד^א, או רוכבים על גבי בהמה, או אחד רוכב^ב ואחד מנהיג, או יושבים^ג בצד ערימה של חיטים בסימטא או בחצר של שניהם^ד, וזה אומר כולה שלי והשני אומר כולה שלי כל אחד נשבע בנקיטת חפץ^ה שיש לו בדבר הזה^ו ואין לו בו פחות מחציו ויחלוקו^ז.

א. משנה ריש מציעא ורמב"ם פ"ט מטוען הלכה זו. ולא הזכיר טלית אלא כלי לפי שישי טלית דינים רבים כמו שיתבאר בסמוך.

ב. וזו דעת הרי"ף אבל להרא"ש רוכב לא קנה עד שינהיג ברגליו כמבואר בסי' קצ"ז סעיף ה' והרמ"א הסכים להרי"ף והרמב"ם וע"כ סתם. סמ"ע ס"ק א'.

ג. כיון שסימטא זה מקום שראוי לקנותו ויושבים בצידה חשיב כאילו שניהם מוחזקים. אבל אם אין יושבים בצידה דינו כל מאן דאלים גבר כמו בארבא, בבתרא ל"ד ע"ב. סמ"ע ס"ק ב'.

ד. וכתב הביאורים דבעינן יושבים בתוך ד' אמות לערימה, כיון דד' אמות קונות לו חשוכין כמוחזקין אבל ביותר מד' אמות לא הוי מוחזק. וכל זה במציאה אבל במקח וממכר תלוי במחלוקת המבוארת בסי' ר' סעיף א' אם ד' אמות קונות.

ה. ואם הבית של אחד ולקח את חבירו אצלו בחינם לביתו וחלוקים על הנכסים שבבית הרי זה בחזקת המוחזק בבית, אבל אם השכיר הבית לאחר וחלוקים בעל הבית והשוכר על הנכסים הרי השוכר מוחזק כמו בעל הבית שג"כ גר באותו בית ויחלוקו.

ו. וה"ה דבר הפקר שנכנס לבית וחלוקים עליו השוכר והמשכיר יחלוקו והוא ששניהם גרים בבית. כ"כ בנתיבות ס"ק ג' בחידושים ודלא כהסמ"ע שמחלק בס"ק ד' בין נכסים שבבית לדבר הפקר.

ז. כך הלשון ברמב"ם וע"כ הסמ"ע הוסיף בשו"ע "בנקיטת חפץ".

ח. ובשבועה בצורה זו אין חשש רמאות, ואנו שמשביעין אותו על דעת המקום ועל דעת ביי"ד אין חשש רמאות, וע"כ הרמב"ם והטור לא כתבו שישבע ג"כ שיש לו בה כיון שמשביעין אותו על דעת ביי"ד אין חשש רמאות. סמ"ע ס"ק ה'.

ט. ואפי' במקום שודאי אחד מהם רמאי, כגון שכל אחד אומר אני ארגתי כולה, כיון שהחלוקה יכולה להיות אמת. סמ"ע ס"ק ו'.

אם אחד אמר לחבירו השבע **ה'** וטול כולו שומעין לו, ואם גם השני אינו רוצה לישבע חולקין בלא שבועה.

הגה: שנים חלוקים על גג ביתם **ט'** וכל אחד אומר כולה שלי הרי כאילו שניהם תופסים בו וחולקין.

ח"מ סימן קלח סעיף ב

עין משפט ב.

ב. אם אחד אמר כולה שלי והשני אומר חציה שלי האומר כולה שלי ישבע שיש לו בה, ושאיין לו בה פחות משלושה חלקים, והאומר שחציה שלי ישבע שיש לו בה ואיין לו בה פחות מרביע **י'**, וזה נוטל שלושה חלקים וזה נוטל רביע.

הגה: אם הוא דבר שאפשר לחלוק יכול ליטול החצי שמודה לו בלא שבועה ונשבע כל אחד אח"כ שאיין לו בשאר פחות מחציו.

ח"מ סימן רפה סעיף א

עין משפט ד.

א. כל מציאה שהיא של מוצאה אינו זוכה בה עד שתגיע לידו או לרשותו, אבל ראה המציאה ואפי' נפל עליה ובא אחר והחזיק בה, זה המחזיק קנה וזכה בה **ב'**.

ה. פירוש כיון שעליך לישבע שאיין לך בה פחות מחציה, השבע בנקיטת חפץ מצד גילגול שכולה שלך. אבל בלי שיאמר לו כך אינו יכול להפך עליו, דרק היסת יכול להפך עליו כמ"ש בס"י פ"ז סעיף י"א וי"ב. ש"ך ס"ק ג'.

ט. והיינו שהגג נסמך מצד אחד על כותל של אחד ומצד שני נסמך על כותלו של השני, ומתחתיו יש רשות הרבים שאיין חזקה לאף אחד יותר מחבירו. סמ"ע ס"ק ז'.

י. שם במשנה בריש מציעא וכדמפרש לה רב הונא שם בדף ה' ע"ב. והתוס' בריש מציעא הקשו דיהיה נאמן על רביע בלא שבועה במיגו שהיה אומר כולה שלי והיה נוטל בה חצי, ותירצו דזה מיגו להוציא ולא אמרינן. ועייין בס"י פ"ב ובטור שכתב בענין אחר. סמ"ע ס"ק ט'. ועייין בפעמוני זהב שיישב מדוע זה שיש לו בה ג' חלקים נשבע "שיש לו בה" שהרי ודאי מחצית יש לו שמודה לו חבירו.

כ. ממשנה ב"מ י' ע"א.

א. נאמן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי והוא שהמקח יוצא עדיין מתחת ידו ל אבל אם אינו תחת ידו הרי הוא כעד אחד מ

ל. ברייתא בקידושין ע"ג ובב"מ ב' ע"ב, ורמב"ם פ"כ ממכירה הלכה ד'. ומשמע אם החפץ בידו אפי' נטל הכסף רק מאחד ואומר שלא נתרצה לו, ונתרצה לזה שלא נתן המעות נאמן וכהרי"ף ורש"י בב"מ ב' ע"ב ד"ה ולחזי דטעם הנאמנות שלו הוא דמידק דייק כדי שלא לעמוד במי שפרע או מטעם דכשהמקח בידו הוא כדיין שנאמן לומר לזה זכיתי ולא כפירוש ר"ח הובא ברא"ש דס"ל דהנאמנות שלו הוא מטעם מיגו. ואינו נאמן לומר שנתרצה למי שלא נתן לו המעות אף שהחפץ בידו, דהוי כמיגו במקום אנן סהדי שנתרצה למי שנתן לו המעות, סמ"ע ס"ק א'. ועוד כתב בסמ"ע דגם משמע מהמחבר דאם נטל הכסף רק מאחד אפי' אין החפץ תחת ידו נאמן לומר מזה לקחתי כשניים מטעם הנ"ל דאינו רוצה לעבור במי שפרע. ומה שסתם מר"ן וכתב אחרי שיצא החפץ מתחת ידו הרי הוא כעד אחד, מיירי בקיבל משניהם הכסף. ורמז לכך מר"ן באומרו שאינו נוגע, אבל בקיבל רק מאחד ואומר שנתרצה למי שנתן המעות ודאי דהוי נוגע שאולי מן השני קשה להוציא הכסף שעדיין לא קיבל אלא ודאי מיירי בקיבל משניהם, ובקיבל מאחד נאמן ממ"נ, שאם אומר שנתרצה למי שנתן המעות אינו צריך לנאמנות דחזקה שנתרצה לו, וכשאומר שנתרצה למי שלא נתן המעות, כיון שאומר היפך הסברא ודאי מידק דייק, ולפ"ז כתב דתמוהין דברי הרמ"א שכתב לא שנא נקט מאחד או משנים שזה דלא כמאן דלהרי"ף אפי' יצא החפץ מתחת ידו נאמן כשניים בקיבל מאחד הכסף, ולר"ח אינו נאמן לומר שנתרצה למי שלא נתן לו מעות אפי' החפץ בידו. וצ"ל דהרמ"א חוזר על הרישא בלבד שמקחו בידו אבל בסיפא שאין מקחו בידו נאמן בקיבל מאחד ע"כ תוכן דברי הסמ"ע בס"ק א'.

והש"ך העלה דהעיקר כפירוש ר"ח שאינו נאמן לומר שנתרצה למי שלא נתן מעות ורק ביש עדים או שנתברר ע"פ הלוקחים עצמם מי נתן המעות. והקצות בס"ק ד' גם העלה כדברי הש"ך, והנתיבות בחידושים ס"ק א' כתב דפשוט שהעיקר לדינא שאם לא היה רק מעות לבד אפי' עשה אחד משיכה, והמוכר מכחישו ואומר שלא נתרצה וקנין שלו לאו כלום, נאמן, כיון שבשעה שמכחיש המוכר טענתו הוא נגד עצמו של הלוקח, ויש למוכר חזקת ממון וחזקת מרא קמא, וממילא יכול להקנותו לאחר בקנין. אבל כשכבר עשו שניהם קנין בעדים, וישנם עדים שנתרצה לאחד מהם ואמר לו משוך וקנה רק שאין ידוע מי מהם, א"כ הרי ידוע בעדים שכבר יצא מרשות המוכר ובודאי הוא של אחד משני הלוקחים, וא"כ המוכר שאומר שלא נתרצה לאחד הוי כמעיד בין שניהם, ע"כ העיקר כהר"ח שאינו נאמן לומר שנתרצה למי שלא נתן המעות אפי' לא נתברר רק מפי המוכר מ"מ לא הוי מיגו. ואם ידוע שנתרצה לראובן כשנתן המעות יעשה משיכה, לכו"ע אין המוכר נאמן לומר שחזר בו אחר נתינת המעות קודם המשיכה, עד שיברר זאת בעדים.

מ. ואם שניהם תופסים אותו, זה שהמוכר מסייעו פטור משבועה וכנגדו נשבע שבועה דאורייתא. סמ"ע ס"ק ב'. ודוקא כשכל אחד טוען שהמוכר מכרו לו וחבירו תופסו בגזלנות שאז שניהם פוטרים המוכר משבועה, אבל כשאחד טוען שהמוכר מכרו לו בקנין סודר והמוכר פשע ונתנו לחבירו, הרי המוכר חייב שבועה נגד טענתו של זה והוי כעד הצריך שבועה שאינו יכול להיות עד.

ודוקא שטוען שעשה קנין אבל טוען שנתן לו מעות בלבד אף שהמוכר חייב מי שפרע לטענת הלוקח הזה, יש לו דין עד למוכר. כ"כ בש"ך בס"ק ב'. ועיין בביאורים ס"ק ב'. ועיין בפעמוני זהב מש"כ על דברי הסמ"ע בס"ק ב'.

בלבד, ודינו בעדות זו כדין כל אדם שהרי אינו נוגע בעדותו.

הגה: לא שנא קיבל הכסף מאחד או משניהם ואומר שפלוגי האחד מהם נתן לו בעל כורחו.

א ב. אם נטל הכסף משניהם מאחד מדעתו של המוכר והשני נתן לו בעל כורחו ואינו יודע ממי נטל מדעתו בין שהיה המקח ביד המוכר עדיין, ובין שהיו שניהם תופסים בו, אין כאן עדות כלל, וכל אחד מהם נשבע כתקנת חז"ל בנקיטת חפץ ונוטל חצי המקח וחצי הכסף.

דף ב:

עין משפט א.

ח"מ סימן רכב סעיף א

עין בסעיף הקודם

ג. פי' דרך בכה"ג משכחת לה לדין המשנה של שנים אוחזים בטלית שיהיה כל אחד נשבע כתקנת חכמים שנטל משניהם ואינו יודע ממי מדעתו וממי בעל כורחו, אבל בנטל מאחד ואינו יודע ממי ודאי אמרינן שלו נתרצה. ובמוכר מכחיש פליגי הפוסקים, אבל כשהמוכר לא ידע לכו"ע אמרינן דמסתמא נתרצה לזה שנתן המעות. ואם ידע המוכר נאמן לפעמים כשנים ולפעמים כעד אחד ונשבע שכנגדו שבועה דאורייתא. נתיבות ס"ק ג'.